

Polismyndighetens användning av särskilda hjälpmedel för våldsanvändning

Statistikredovisning fram till 31 december 2021

Diariernr A159.904/2022

Saknr 104

Datum 2022-05-05

Version 01.00

Nationella operativa avdelningen, Utvecklingscentrum Stockholm

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Polismyndighetens användning av särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning	6
2.1	Historik	6
2.2	Datainsamling	7
2.3	Begränsningar i statistiken.....	7
3	Användning av polisens skjutvapen 1992-2021	8
3.1	Totalt antal inrapporterade händelser där skjutvapen använts.....	9
3.1.1	Varningsskott och verkanseld 2011-2021	10
3.1.1.1	Verkanseld mot aggressiv hund	10
3.1.2	Betvingande 2012 – 2021	11
3.1.3	Redovisat avstånd till hotet i samband med verkanseld 2011 – 2021	11
3.1.3.1	Redovisat avstånd till hotet i samband med verkanseld 2021	12
3.2	Händelser med verkanseld samt varningsskott per dåvarande polismyndighet resp. nuvarande Polisregion 2011 – 2014 samt 2015 – 2021	12
3.3	Gärningsmannens beväpning 2011 – 2021 i sambandshändelser där poliser skjutit verkanseld och/eller varningsskott.....	14
3.3.1	Gärningsmannens beväpning vid verkanseld 2021	14
3.3.2	Gärningsmannens beväpning vid varningsskott 2021	15
3.3.3	Verkanseld mot fordon eller person i fordon 2011 – 2021	15
3.4	Skadade och avlidna när polis skjutit verkanseld 1992 -2021	16
3.4.1	Skadade och avlidna i händelser där polis skjutit verkanseld 2011 - 2021	17
4	Utökad statistik avseende skjutvapenanvändning för år 2014-2021	18
4.1	Tillhörande verksamhetsgren vid varningsskott eller verkanseld 2014 - 2021	18
4.2	Tjänsteålder hos de poliser som avlossat verkanseld eller varningsskott 2014-2021	19
4.3	Initiering av ingripandet 2014-2021	19
4.4	Kännedom om farlig situation 2014-2021	20
4.5	Mental förberedelse 2014-2021	21
4.6	Gärningsmannens psykiska status 2014-2021	21
4.6.1	Gärningsmannens psykiska status 2021	22
4.7	Miljö vid varningsskott eller verkanseld 2014 – 2021	23
4.7.1	Miljö - utomhus eller inomhus 2014 – 2021	23
4.8	Polisens vapentyp vid avlossat varningsskott eller verkanseld under 2021	23
4.9	Uppskattad tid från hotets uppdykande till avlossat skott 2014 – 2021	24
4.10	Avstånd till gärningsman då vapnet avfyrades 2014 – 2021	24
4.11	Gärningsman i rörelse 2021	25
4.12	Polisens klädsel vid varningsskott eller verkanseld 2014-2021	25
4.13	Ljusförhållanden vid verkanseld och varningsskott 2021	26
5	Användning av OC-spray 2012-2021	27

5.1	Totalt antal inrapporterade händelser där OC-spray använts.....	27
6	Användning av metoder och hjälpmedel för att stoppa fordon	28
7	Användning av distraktionsgranater 2014 - 2021	30
8	Användning av tårgas 2014 – 2021	31
9	Statistik per polisregion och Noa avseende redovisad användning av särskilda våldhjälpmedel samt vissa metoder som används vid stoppande av fordon under 2021	32
10	Elchockvapen	35

1 Sammanfattning

Polisen genomför årligen ca 1,2 miljoner ingripanden varav de flesta genomförs utan att något våld behöver användas. I ett ytterst litet antal av dessa händelser utgör motparten ett så allvarligt hot att skjutvapen har behövts användas.

Under 2021 har polis skjutit verkanseld vid 21 händelser varav 2 personer avled som följd av dessa. Vid 18 händelser har polis skjutit varningsskott.

De händelser som inneburit att polis skjutit verkanseld eller varningsskott är ganska jämnt fördelade över polisregionerna förutom region Nord som hade färre händelser.

Under 2020 fanns psykisk ohälsa eller misstanke därom hos 4 av de 5 människor som avled på grund av polisens verkanseld. Under 2021 har sådan uppgift inte dokumenterats hos de två personer som avled på grund av polisens verkanseld. Däremot har denna status rapporterats i 9 av de 21 (43%) händelserna där polisen skjutit verkanseld. Vid de händelser under 2021 där poliser skjutit varningsskott har rapporterats om psykisk ohälsa eller misstanke därom vid 6 av de 18 (33%) händelserna.

De uppgifter som angetts i rapporterna avseende avstånd till gärningsman när verkanseld har skjutits beskriver korta avstånd (0-7 meter) i mer än 62% av de avlossade skotten.

Avseende hur lång tid poliserna har uppfattat det tog ifrån det att de upptäckte hotet till dess att de sköt första skottet så har mer än 65% uppgivit en tid av 0-10 sek.

De flesta varningsskott har skjutits på ett avstånd av 7-15 meter från gärningsmannen och alla varningsskott utom vid en händelse har avlossats på ett avstånd av maximalt 15 meter från gärningsmannen. När det gäller tidsaspekten så ser dessa uppgifter lika ut som när verkanseld har skjutits.

Poliser som arbetar i yttre uniformerad tjänst är i majoritet representerade i dessa skjutsituationer och de tillhör även den verksamhetsgren som utför största antalet ingripanden.

Av de 47 inskickade rapporterna som avser verkanseld och varningsskott så framgår att 24 av dessa har skjutits av poliser med 0-5 års tjänst. 9 poliser har uppgivit 6-10 års tjänst och 14 har uppgivit mer än 10 års tjänst.

De flesta poliser har upplevt att de har varit mentalt förberedda på vad som skulle kunna hända.

Rapporten redovisar denna gång även statistik av användning av elchockvapen under 2021. Polismyndigheten har under 2018-2019 genomfört ett projekt med försöksverksamhet med elchockvapen som utvärderades av Umeå Universitet ¹ i mars 2020. Försöksverksamheten avslutades 31 december 2021 efter beslut av Rikspolischef Anders Thornberg att elchockvapen ska införas i Polismyndigheten som ett särskilt våldshjälpmedel från 1 januari 2022. Införandeperioden omfattas till 31 december 2024 och innebär att ett stort antal poliser kommer att utbildas och utrustas med elchockvapen i tjänsten.

---

¹ <https://www.umu.se/forskning/projekt/utvardering-av-forsok-med-elchockvapen-i-polisverksamheten/>

2 Polismyndighetens användning av särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning

Statistiken i detta material omfattar händelser som inrapporterats till Rikspolisstyrelsen (RPS) samt Nationella operativa avdelningen/Utvecklingscentrum Stockholm (Noa/UC Stockholm). Inrapporteringen har tidigare skett från de dåvarande 21 självständiga länspolismyndigheterna och från och med 2015 från polisregionerna samt Noa.

Uppföljning av användningen av polisens särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning sköts av Nationella operativa avdelningen/Utvecklingscentrum Stockholm vid Polismyndigheten och syftar till att samla underlag för utveckling av metoder, utrustning och styrande dokument såsom föreskrifter samt redovisning internt och till externa intressenter.

2.1 Historik

Skyldigheten att avrapportera användningen av särskilda hjälpmedel för våldsanvändning har funnits olika länge för olika typer av våldshjälpmedel och beskrivs i respektive föreskrift.

Nationell inrapportering av användning av skjutvapen startade 2003. Innan dess ansvarade varje polismyndighet själva för uppföljningen av skjutvapenanvändningen. De första två åren skedde inrapporteringen utan några formkrav varför innehållet i de rapporter som inkom till RPS varierade stort. I flertalet fall fanns endast uppgift om att skjutvapen använts.

Förutom tydlig beskrivning om kravet på avrapportering utvecklades även ett specifikt formulär att användas vid avrapporteringen. Genom detta formulär har avrapporteringen även blivit likriktad.

I samband med revidering av Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd avseende Polisens särskilda hjälpmedel för våldsanvändning under åren 2011-2012 utökades skyldigheten att inrapportera uppgifter gällande fler våldshjälpmedel, däribland OC-spray (pepparspray).²

---

² Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, FAP 100-2, 104-2, 104-4, 104-10 m.fl.

2.2 Datainsamling

De data som ligger till grund för statistiken som redovisas i denna rapport har samlats in via en särskild rutin i polisens IT-system för formulär. Uppgifterna skrivs av avrapporterande poliser in i ett särskilt formulär i samband med avrapportering av händelsen. Dessa data skickas därefter till UC Sthlm för uppföljning.

2.3 Begränsningar i statistiken

Statistiken bygger på de händelser som rapporterats in till dåvarande Rikspolisstyrelsen samt nuvarande nationella operativa avdelningens utvecklingscentrum i Stockholm enligt en särskild rutin för uppföljning vid sidan av annan avrapportering. Händelser för vilka en rapport inte skickats in till RPS/Noa eller som av någon annan anledning inte har identifierats av RPS/Noa finns således inte med i statistiken.

Det finns fortsatt betydande brister i inrapportering av upprättad grund- och individrapport till Noa. I vissa fall har de rapporter varifrån data skickats in till RPS resp. Noa även varit ofullständigt ifyllda varför viss data saknas för en del av händelserna.

I och med förändringarna som beskrevs i tidigare så har en betydligt högre grad av inrapportering kunnat konstateras men detta till trots brister avrapporteringen och granskningen av dessa rapporter än idag, varför den sammanställda statistiken också har brister och behöver läsas med den utgångspunkten.

Under 2021 påbörjade Polismyndigheten ett arbete med att utveckla ett It-stöd, RAVA³, för avrapportering av våldshjälpmedelsanvändning. It-stödet ska effektivisera avrapportering och förenkla proceduren för den avrapporterande polisen samt det befäl som har till uppgift att granska rapporten. It-stödet kommer därtill att automatisera statistksammanställningen vilket kommer att höja kvalitén på denna. En pilotversion av detta It-stöd är planerat att påbörja användas för ett begränsat antal lokalpolisområden under hösten 2022.

---

³ RAVA – Rapportering av våldshjälpmedelanvändning

3 Användning av polisens skjutvapen 1992-2021

Då poliser använt skjutvapen vid varningsskott och/eller verkanseld, upprättas som regel en polisanmälan och händelsen rapporteras till avdelningen för särskilda utredningar. Avdelningen är en fristående del av Polismyndigheten och alla utredningar leds av åklagare vid Åklagarmyndighetens särskilda åklagarkammare.

De händelsetyper som inrapporteras till nationella operativa avdelningen när det gäller våldshjälpmedelsanvändning av skjutvapen är vådaskott⁴, betvingande, varningsskott, respektive verkanseld.

Betvingande innebär att en polis med hjälp av hot med skjutvapnet tvingar en motpart att t.ex. avbryta ett våldsamt uppträdande, släppa ett vapen eller tillhygge. Att en polis enbart tar fram sitt vapen ur hölstret som en förberedelse, s.k. höjande av beredskap, omfattas inte.

Varningsskott betyder att skjutvapnet avlossas i en så ofarlig riktning som är möjligt, för att varna motparten om att skjutvapnet kan komma att användas mot honom eller henne. Varningsskott får enligt reglerna i kungörelsen (1969:84) om polisens användande av skjutvapen avlossas först då samtliga förutsättningar för verkanseld är uppfyllda, se vidare Kungörelse (1969:84) om Polisens användning av skjutvapen.

Verkanseld innebär att skott avlossas riktat mot en person i avsikt att träffa personen. I vissa fall har verkanseld riktats mot fordon. Skott som avlossas mot djur, t.ex. aggressiva hundar redovisas separat (se figur 3). Händelser där skjutvapen används för att avliva skadat vilt eller andra djur, t.ex. p.g.a. trafikolycka, omfattas inte av inrapporteringsskyldigheten.

---

⁴ Vådaskott redovisas inte i denna rapport

3.1 Totalt antal inrapporterade händelser där skjutvapen använts

Tabell 1: Antal händelser med skjutvapenanvändning per år.

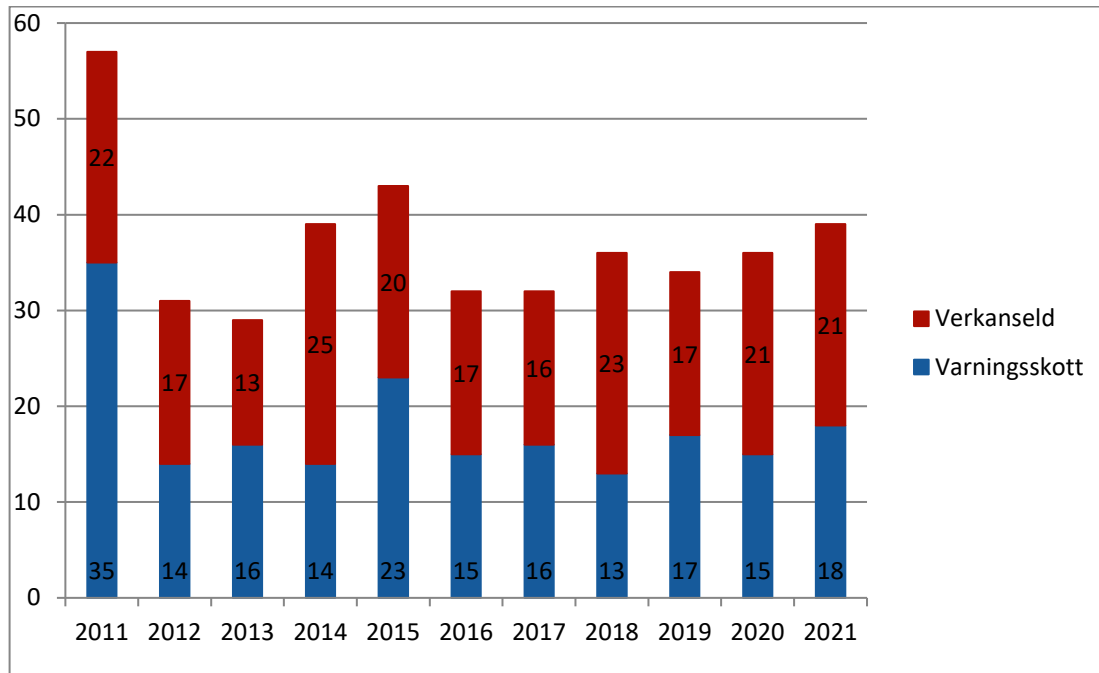
År	Betvingande	Varnings- skott	Verkanseld mot person/ fordon	Okänt	Totalt
2003	-	9	11	2	22
2004	-	15	16	2	33
2005	-	9	9		18
2006	-	3	8		11
2007	-	12	10		22
2008	-	16	20		36
2009	-	11	11		22
2010	-	8	14		22
2011	-	35	22		57
2012	128	14	17	3	34
2013	189	16	13	6	35
2014	191	14	25		39
2015	269	23	20		43
2016	269	15	17		32
2017	284	16	16		32
2018	422	13	23		36
2019	385	17	17		34
2020	456	15	21		36
2021	472	18	21		39

Tabellen visar antalet händelser där skjutvapen använts. I en och samma händelse kan flera poliser ha skjutit ett eller flera skott och poliserna kan ha skjutit antingen varningsskott eller verkanseld eller både och. I tabellerna redovisas den allvarligaste formen av åtgärd, d.v.s. har både verkanseld och varningsskott avlossats vid en och samma händelse så redovisas endast verkanselden. Vid de händelser som redovisats som betvingande har alltså varken varningsskott eller verkanseld avlossats och vid händelser redovisade som varningsskott har inte någon verkanseld avlossats. Däremot kan vid händelser som redovisats som verkanseld, både ett betvingande ha skett och varningsskott avlossats.

Något krav på inrapportering av betvingande fanns inte före år 2012. Ökningen mellan åren 2012-2013 avseende betvingande kan sannolikt härledas till ofullständig inrapportering under första året (2012). Föreskriften som reglerade inrapportering av betvingande började inte gälla

förrän i april 2012. Antalet betvingande redovisas utifrån antalet individrapporter som kommit till UC Stockholms kännedom.

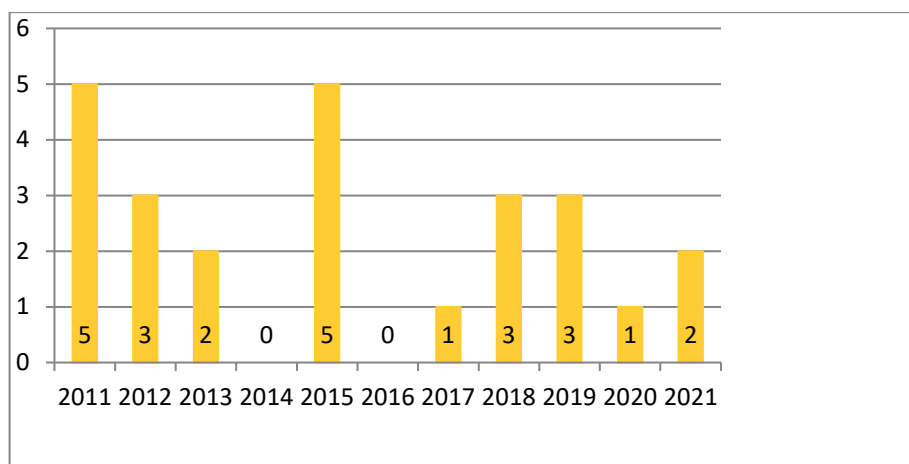
3.1.1 Varningsskott och verkanseld 2011-2021

Figur 1: Antalet händelser med varningsskott och verkanseld per år 2011-2021.

Verkanseld avser avgiven eld riktad mot person. Varningsskott har avgivits för att påverka motparten och ska ha riktats i så ofarlig riktning som möjligt.

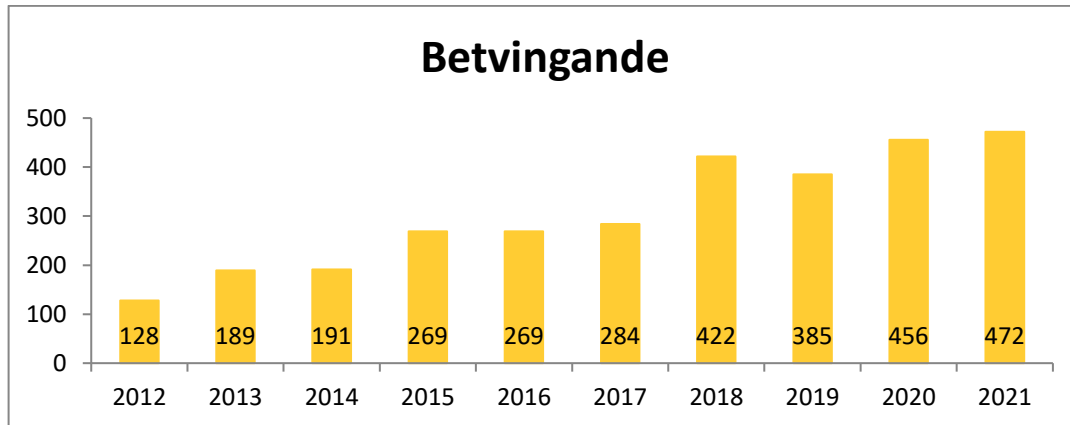
3.1.1.1 Verkanseld mot aggressiv hund

Figur 2: Antalet händelser med verkanseld mot hund 2011-2021.

Verkanseld mot hund avser aggressiva hundar som gått till angrepp mot polis eller annan.

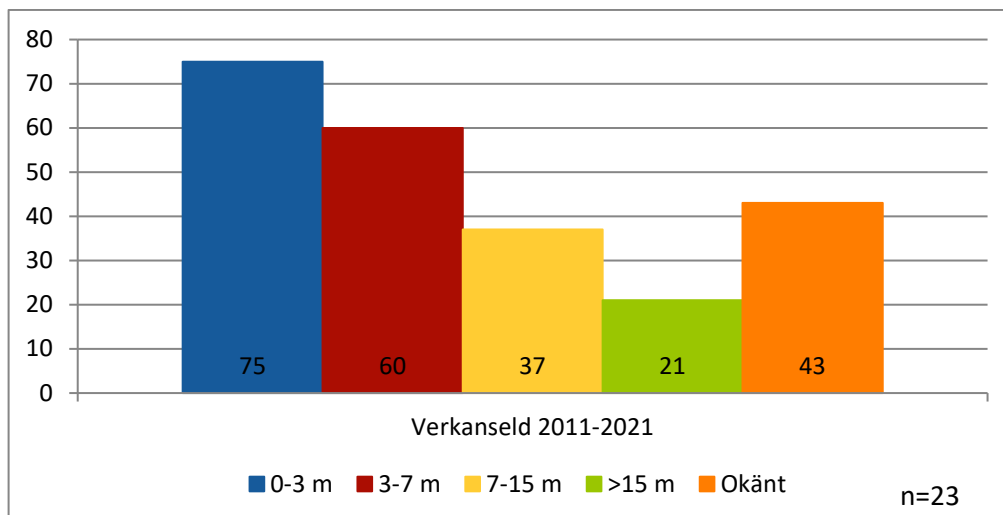
3.1.2 Betvingande 2012 – 2021

Figur 3: Antalet inrapporterade betvinganden 2012-2021.

Inrapporteringen av betvingande påbörjades 2012. Betvingande innebär att hota genom att rikta skjutvapnet mot någon i avsikt att få personen att åtfölja anvisning från polisman och får enbart ske om polismannen bedömer situationen vara så allvarlig att varningsskott eller verkanseld är nära förestående. Enbart framtagande av vapnet ur hölstret omfattas inte.

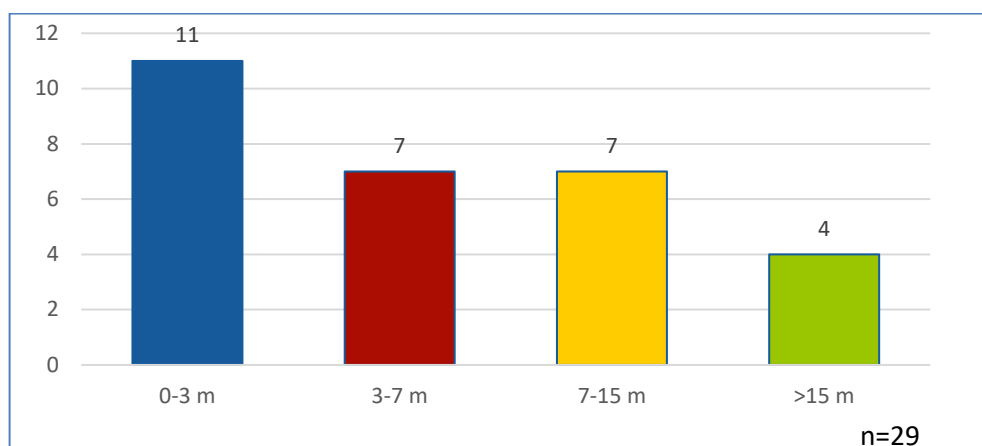
3.1.3 Redovisat avstånd till hotet i samband med verkanseld 2011 – 2021

Figur 4: Redovisat avstånd till hotet i samband med verkanseld 2011-2021.

I ett stort antal av de tidiga rapporterna finns inget avstånd angivet. Detta har redovisats som okänt (ljusblå färg). Statistiken avser händelser under 2011-2021. Det vanligaste angivna avståndet för verkanseld är det kortaste avståndet, 0-3 m (ca 32% av de uppgivna avstånden).

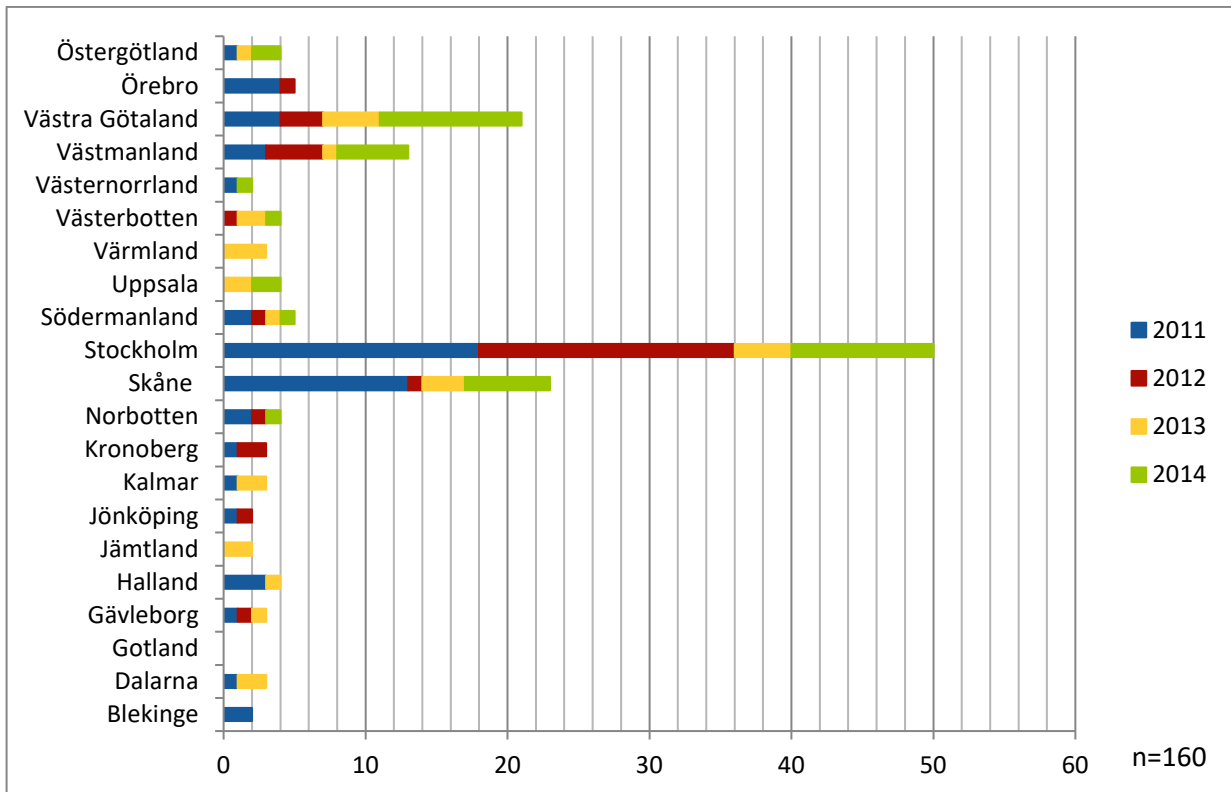
3.1.3.1 Redovisat avstånd till hotet i samband med verkanseld 2021

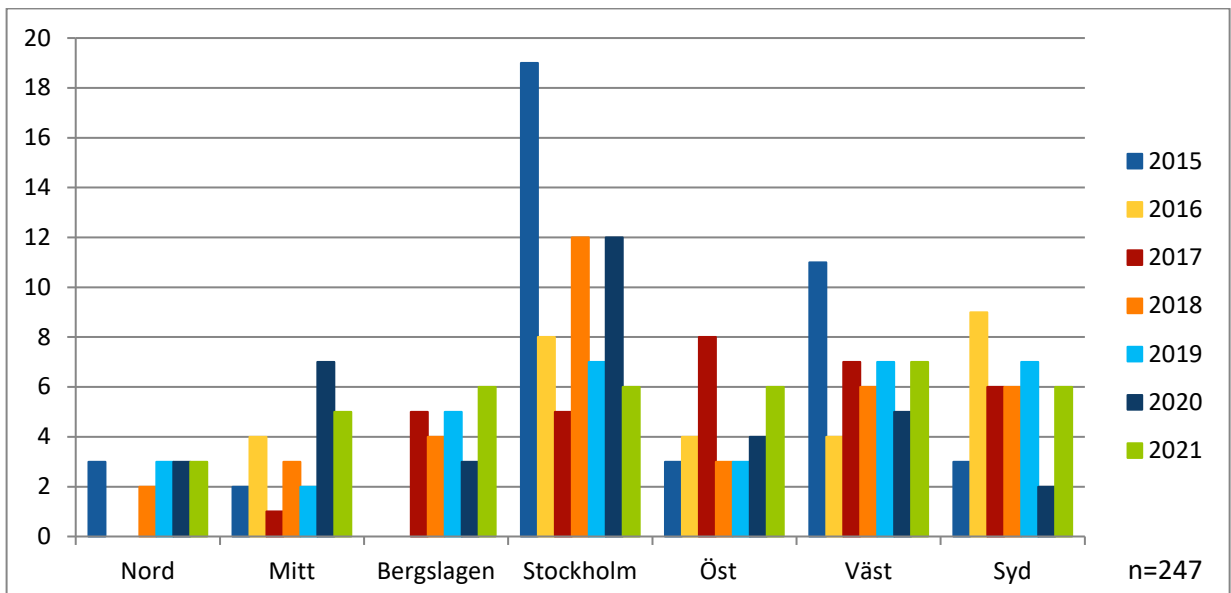
Figur 5: Redovisat avstånd till hotet i samband med verkanseld 2021. Totalt har 29 poliser skjutit verkanseld i samband med 21 händelser.

3.2 Händelser med verkanseld samt varningsskott per dåvarande polismyndighet resp. nuvarande Polisregion 2011 – 2014 samt 2015 – 2021

År 2015 genomgick polisen en omorganisation där de tidigare 21 självständiga länsmyndigheterna ombildades till en nationell Polismyndighet. Redovisningen som tidigare skett per länsmyndighet kommer framöver istället att redovisas per polisregion, som i flertalet fall omfattar flera tidigare länsmyndigheter.

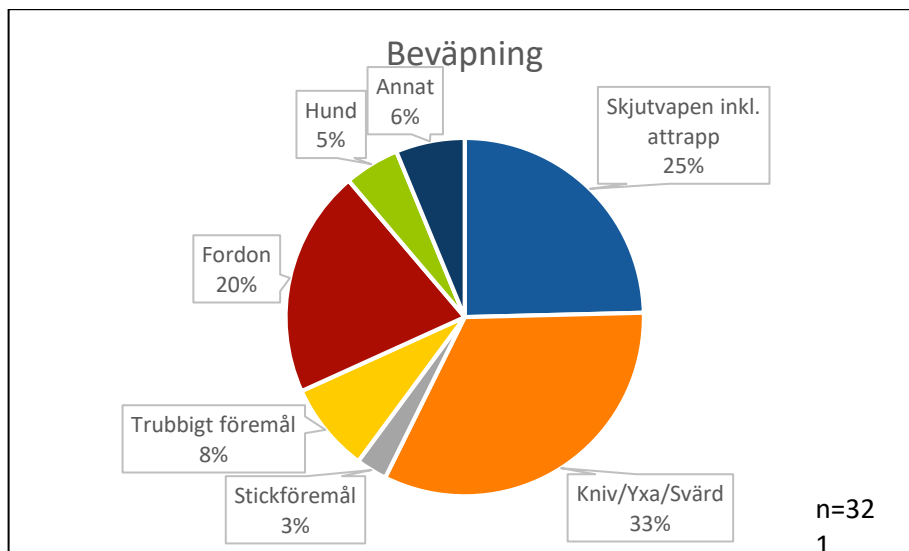

Figur 6: Översikt av det totala antalet händelser där varningsskott och verkanseld avlossats under åren 2011 – 2014 i polismyndigheterna. Totalt inrapporterades 160 händelser under denna period.

Figur 7: Översikt av antalet händelser där varningsskott och verkanseld avlossades per polisregion under åren 2015 – 2021. Totalt inrapporterades 247 händelser under perioden.

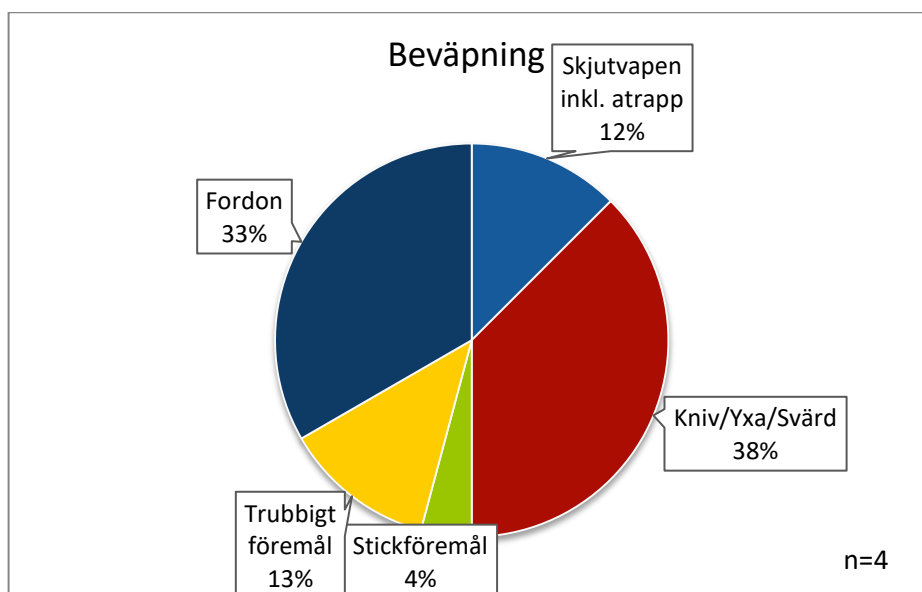
3.3 Gärningsmannens beväpning 2011 – 2021 i sambandhändelser där poliser skjutit verkanseld och/eller varningsskott

Figur 8: Sammanställning av gärningsmannens beväpning i sambandhändelser där poliser skjutit verkanseld och/eller varningsskott under åren 2011 – 2021.

I vissa fall kan samma gärningsman vid samma händelse innehaft flera olika föremål som beväpning.

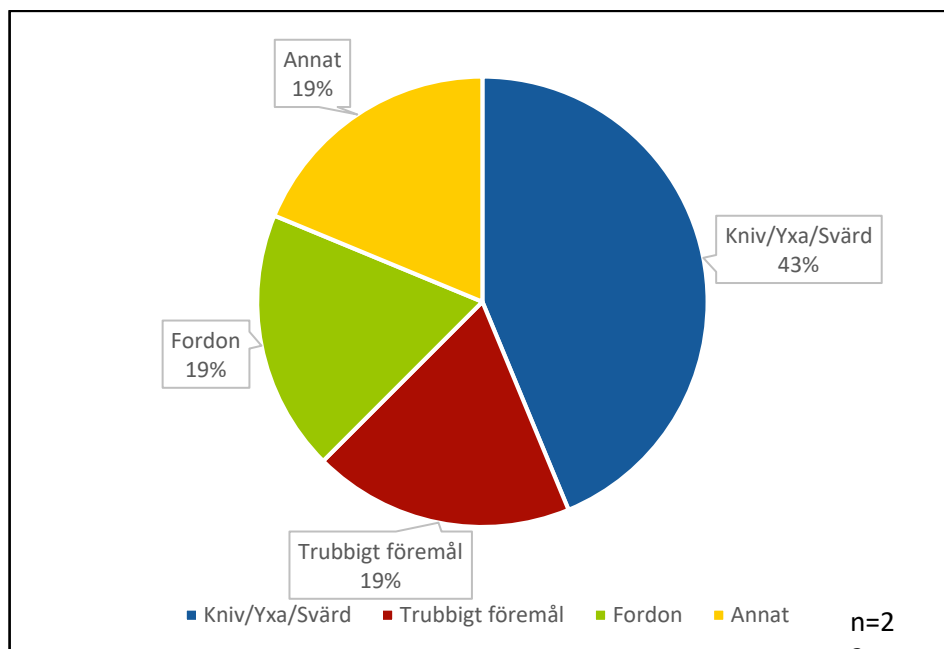
3.3.1 Gärningsmannens beväpning vid verkanseld 2021

Figur 9: Sammanställning av gärningsmannens beväpning i samband med de händelser där poliser skjutit verkanseld under 2021.

I vissa fall har samma gärningsman vid samma händelse innehaft flera olika föremål som beväpning.

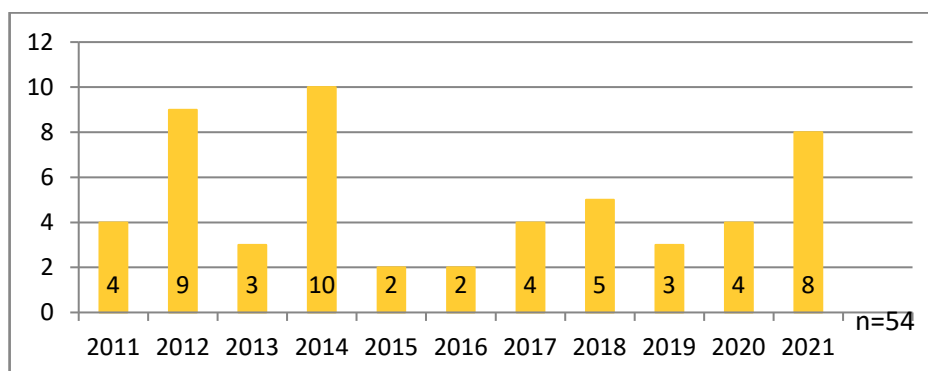
3.3.2 Gärningsmannens beväpning vid varningsskott 2021

Figur 10: Sammanställning av gärningsmannens beväpning i samband med de händelser där poliser skjutit varningsskott under 2021.

I vissa fall har samma gärningsman vid samma händelse innehaft flera olika föremål som beväpning.

3.3.3 Verkanseld mot fordon eller person i fordon 2011 – 2021

Figur 11: Sammanställning av antalet händelser där verkanseld avlossats mot fordon eller person i fordon 2011 – 2021.

Diagrammet visar antalet händelser, där den person polisen avgivit verkanseld mot, innehåft ett fordon som poliserna angivit som den direkta anledningen till bruket till användning av skjutvapnet. Det betyder inte nödvändigtvis att skotten riktats mot själva fordonet utan kan också ha riktats mot personen i fordonet.

3.4 Skadade och avlidna när polis skjutit verkanseld 1992 -2021

För åren 1992 - 2002 fanns ingen inrapportering från dåvarande polismyndigheterna till Rikspolisstyrelsen av händelser där skjutvapen använts. Antalet som avlidit p.g.a. polisens användning av skjutvapen under denna period kan dock redovisas med uppgifter från bl.a. Rättsmedicinalverket. Nedan redovisas statistik för de senaste 30 åren.

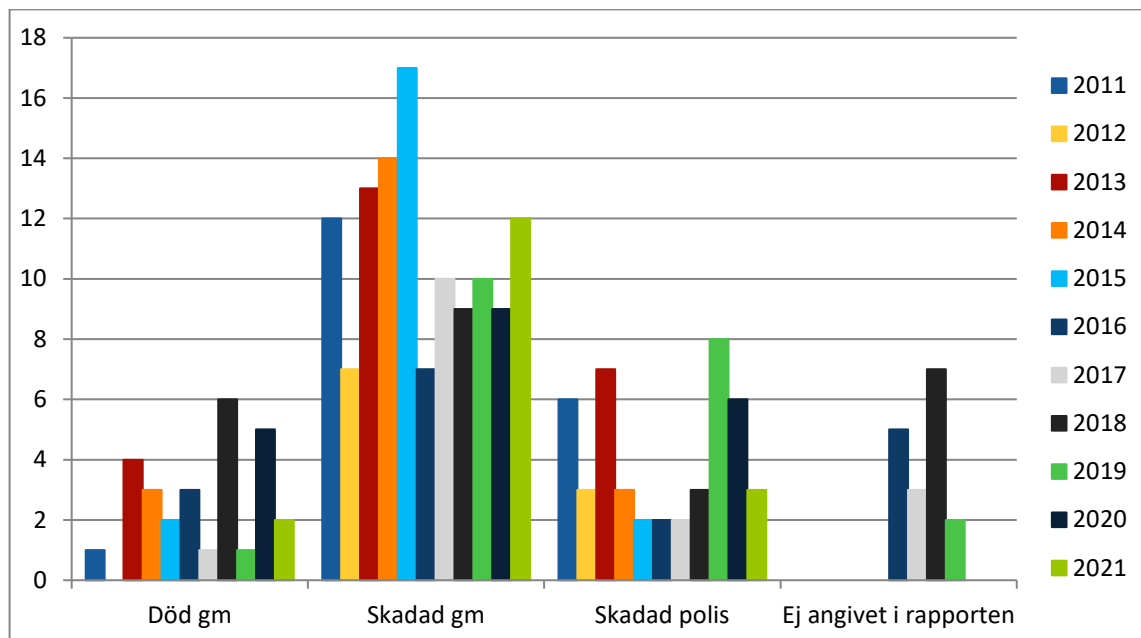
Tabell 2: Antalet döda i samband med verkanseld 1991-2021.

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Avlidna	0	0	0	1	0	0	1	3	2	1
År	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Avlidna	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1
År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Avlidna	0	4	3	2	3	1	6	1	5	2

1992-2001 avled åtta personer som träffats av polisens verkanseld, under andra perioden 2002-2011 var det sju personer och under den senaste tioårsperioden 2012-2020 har 27 personer avlidit.

3.4.1 Skadade och avlidna i händelser där polis skjutit verkanseld 2011 -2021

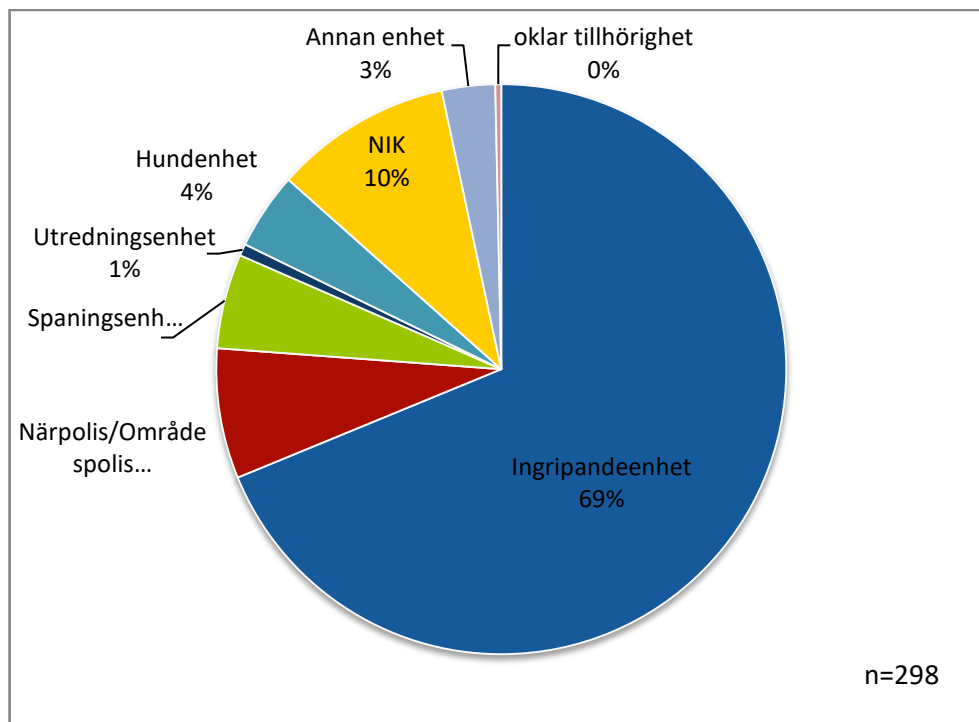
Figur 12: Antalet skadade och döda 2011-2021 i händelser där polis skjutit verkanseld.

Tabellen redovisar alla typer av skador som rapporterats i samband med användning av skjutvapen, alltså inte nödvändigtvis enbart skottskador.

4 Utökad statistik avseende skjutvapen användning för år 2014-2021

I och med att rutinen för inrapportering av händelser där skjutvapen och andra hjälpmedel förändrades och utvecklades under 2014 finns möjlighet till utökad redovisning av det inhämtade underlaget. Dock så inträffade ett programhaveri 2017 varför en del data försvann vilket har påverkat den totala numerären i nedan olika redovisade statistikuppgifter och behöver därför utläsas med det perspektivet.

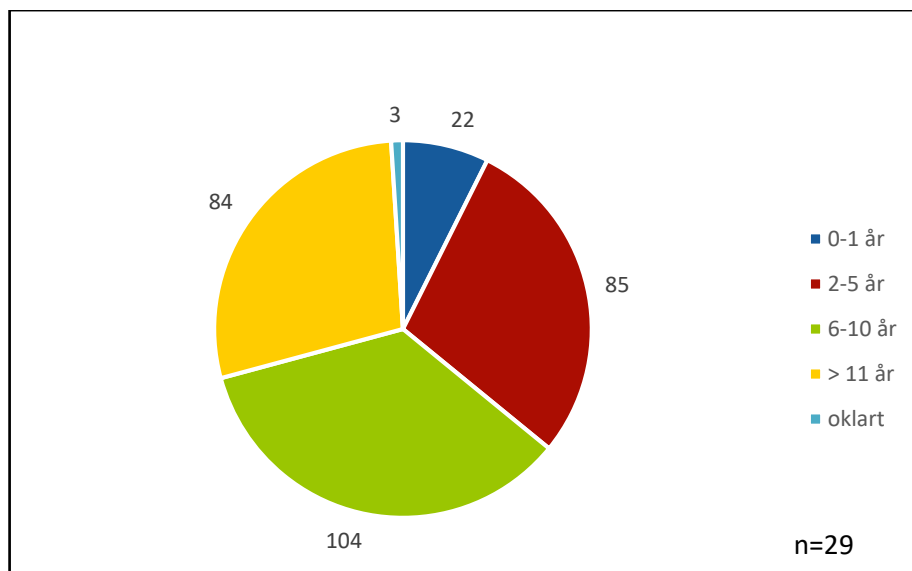
4.1 Tillhörande verksamhetsgren vid varningsskott eller verkanseld 2014 - 2021

Figur 13: Vilken verksamhetsgren de poliser som skjutit verkanseld eller varningsskott har uppgivit sig tillhört 2014-2021.

Poliser som arbetar i yttre uniformerad tjänst är i majoritet representerade i dessa skjutsituationer och de tillhör den verksamhetsgren som utför största antalet ingripanden. Verksamhetsgrenen NIK avser polispersonal som tillhör polisens insatspersonal och benämns Nationellt insatskoncept.

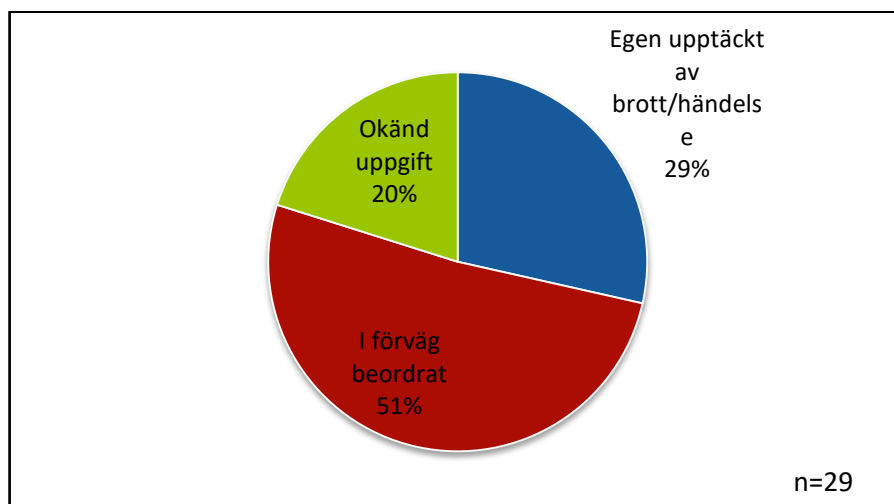
4.2 Tjänsteålder hos de poliser som avlossat verkanseld eller varningskott 2014-2021

Figur 14: Uppgivna tjänsteåldern som poliserna hade när de sköt verkanseld eller varningskott 2014-2021.

Under perioden 2014-2021 har 298 poliser inrapporterat att de avlossat verkanseld eller varningskott. Det största antalet (107 personer) finns bland poliser som varit i tjänst i intervallen 0-5 år. I figuren redovisas den intervallen i två perioder, 0-1 år samt 2-5 år men tidsintervallet 6-10 år har nästan samma antal (104).

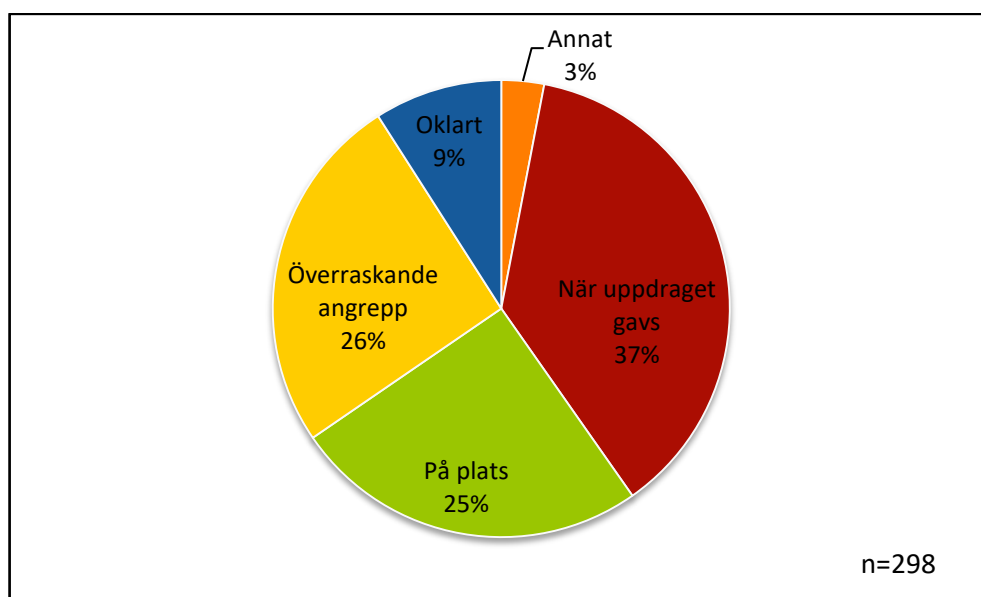
4.3 Initiering av ingripandet 2014-2021

Figur 15: Hur ingripandet har initierats vid de tillfällen verkanseld eller varningskott avlossats 2014-2021.

Diagrammet anger hur ingripandet initierats, d.v.s. antingen genom att poliser själva upptäckt en händelse som krävt ett ingripande eller om de beordrats till platsen via i första hand en ledningscentral. Statistiken omfattar händelser där poliser skjutit verkanseld eller varningsskott under 2014-2021.

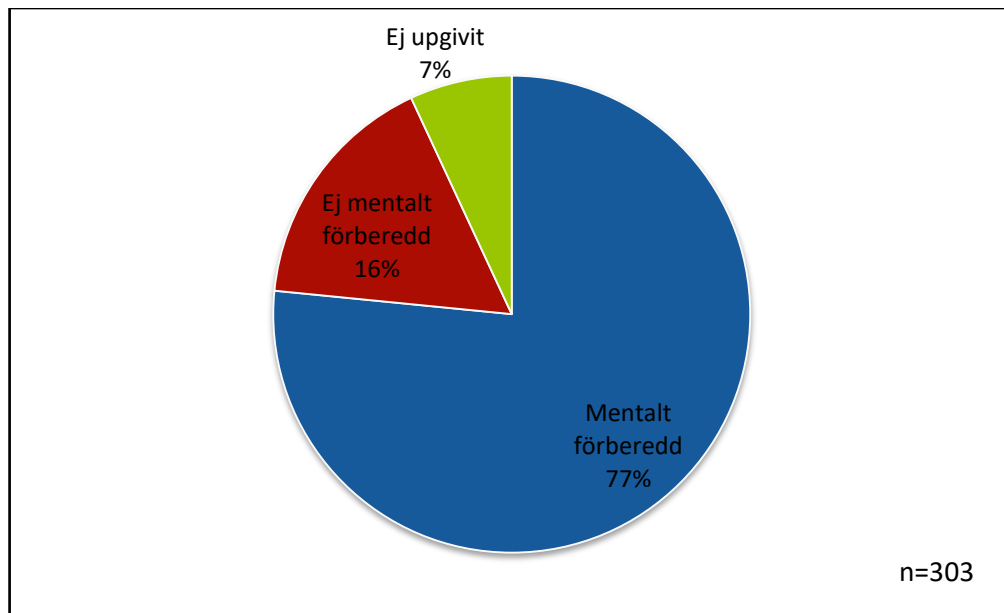
4.4 Kännedom om farlig situation 2014-2021

Figur 16: Hur poliserna som avlossat varningsskott eller verkanseld har angivit avseende kännedom om uppdragets farlighet.

Kännedom om farlig situation beskriver när polispersonal fått kännedom om uppdragets farlighet exempelvis när de tilldelas arbetsuppgiften från regionalledningscentralen eller får kännedom om farligheten på plats för händelsen.

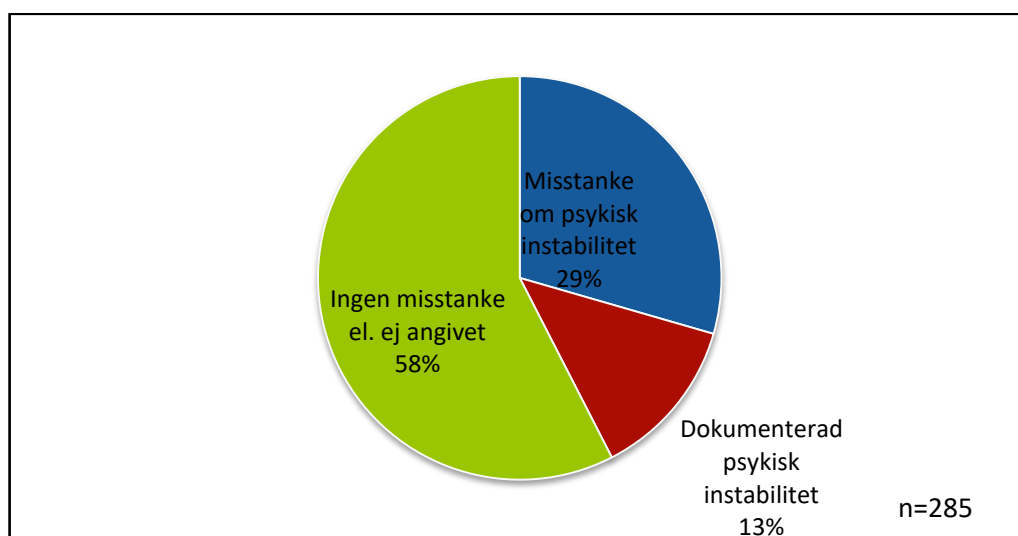
4.5 Mental förberedelse 2014-2021

Figur 17: Procentuell fördelning av hur poliserna upplevt sin mentala förberedelse i samband med att de avlossat varningsskott eller verkanseld 2014 – 2021.

En del i en mental förberedelse kan vara att få kännedom om farlighet i tidigt skede och därmed ges möjlighet till att förbereda sig på flera olika scenarion. I statistiken från 2014 till 2021 har 77% av poliserna uppgivit att de var mentalt förberedda på den uppkomna situationen.

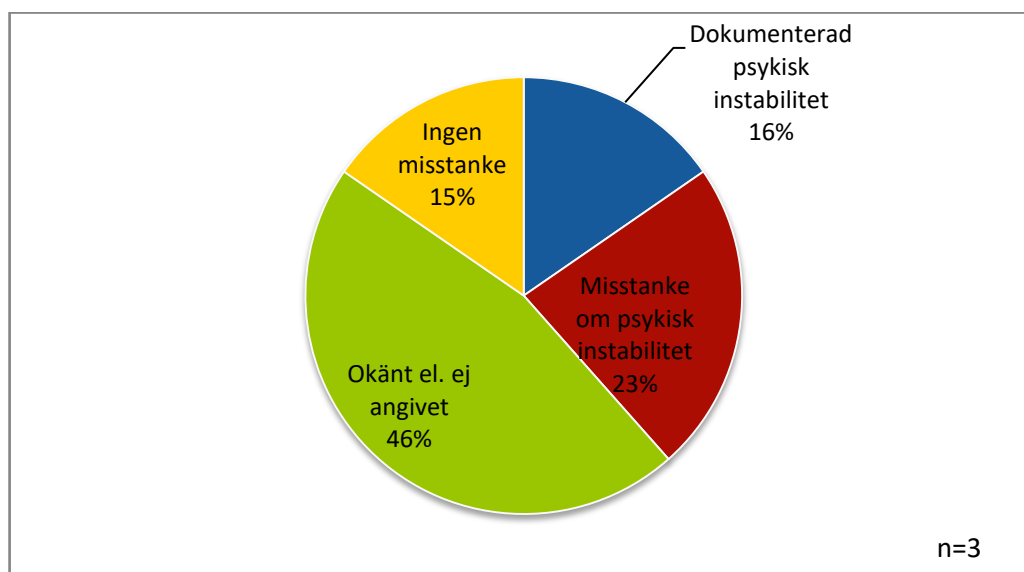
4.6 Gärningsmannens psykiska status 2014-2021

Figur 18: Psykisk ohälsa eller misstanke därom på de personer mot vilka varningsskott eller verkanseld avlossats 2014 – 2021.

I flera händelser under de senaste åren har personen som polisen brukat skjutvapen mot uppmanat poliserna att skjuta honom eller henne och genom att uppträda hotfullt och försökt angripa poliserna med exempelvis ett eggvapen, tvingat poliserna till att avlossa skjutvapnet.

4.6.1 Gärningsmannens psykiska status 2021

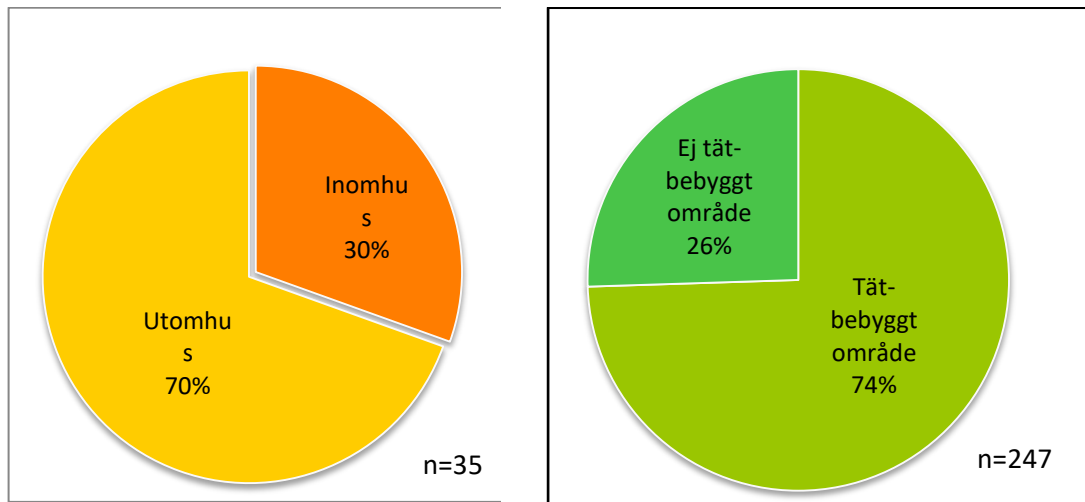

Figur 19: Psykisk ohälsa eller misstanke därom på de personer mot vilka varningsskott eller verkanseld avlossats 2021.

I 15 av de 39 händelserna (39%) där varningsskott eller verkanseld har avlossats, har avrapporterande poliser angivit dokumenterad psykisk ohälsa eller misstanke därom hos den som ingripandet gjordes mot.

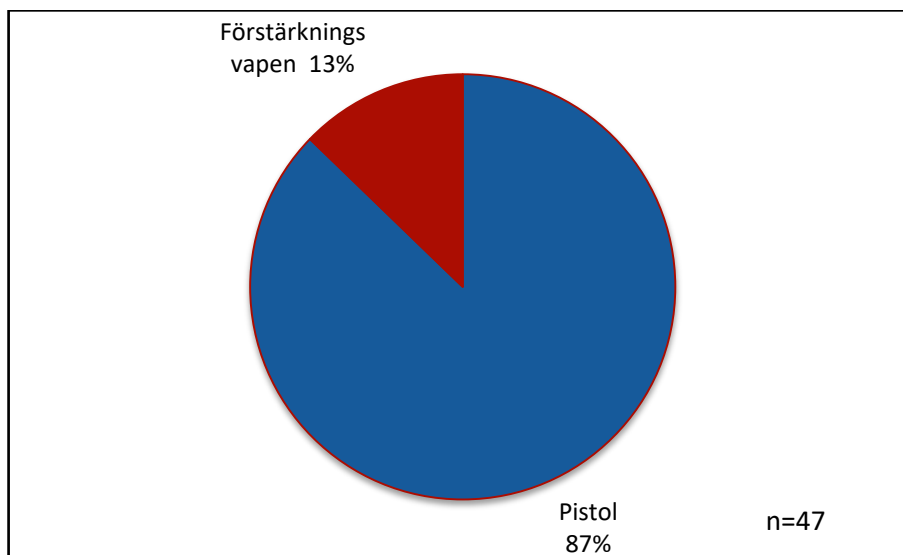
4.7 Miljö vid varningsskott eller verkanseld 2014 – 2021

4.7.1 Miljö - utomhus eller inomhus 2014 – 2021

Figur 20: Fördelning mellan utomhus och inomhus när varningsskott eller verkanseld har avlossats samt befolkningstäthet under åren 2014-2021.

4.8 Polisens vapentyp vid avlossat varningsskott eller verkanseld under 2021

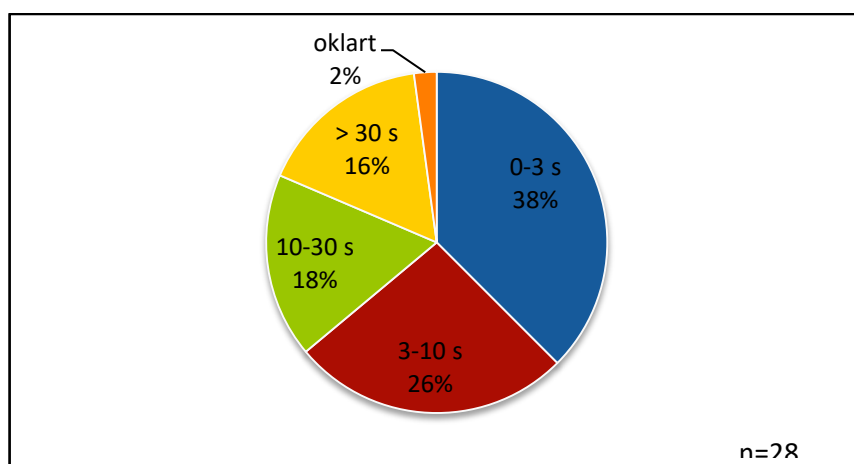

Figur 21: Typ av skjutvapen som poliser använt sig av vid varningsskott eller verkanseld 2021.

Svensk polis är sedan 1965 utrustad med tjänstepistol. I särskilda fall kan det vara påkallat att använda annat skjutvapen än pistol. Dessa benämns

som förstärkningsvapen. I samband med varningsskott och verkanseld 2021 har 41 poliser uppgivit att de skjutit med pistol, sex poliser har uppgivit att de skjutit med förstärkningsvapen.

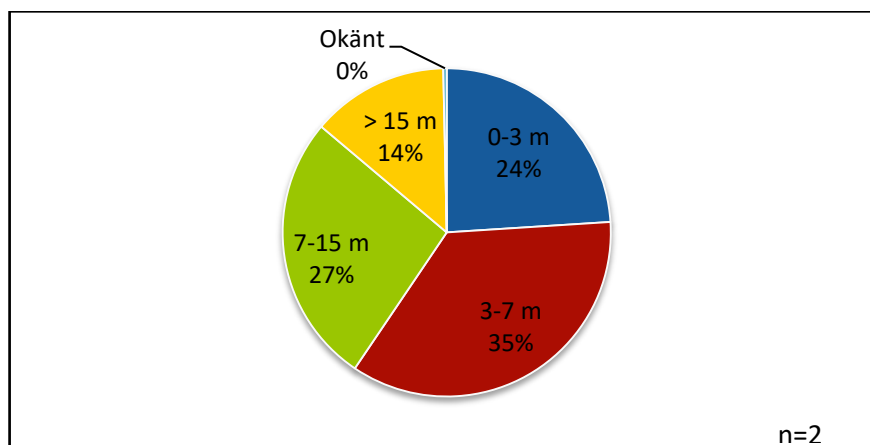
4.9 Uppskattad tid från hotets uppdykande till avlossat skott 2014 – 2021

Figur 22: Uppskattad tid från upptäckande av hotet tills skjutvapnet avlossats 2014-2021.

Diagrammet visar den tid poliserna upplevt förlöpt från det att de upptäckt det hot som föranlett vapenanvändningen till dess de avfyrat vapnet. Statistiken bygger på uppgifter från de poliser som avgivit varningsskott eller verkanseld under 2014 till 2021 och även angivit en tid i rapporten.

4.10 Avstånd till gärningsman då vapnet avfyrades 2014 – 2021

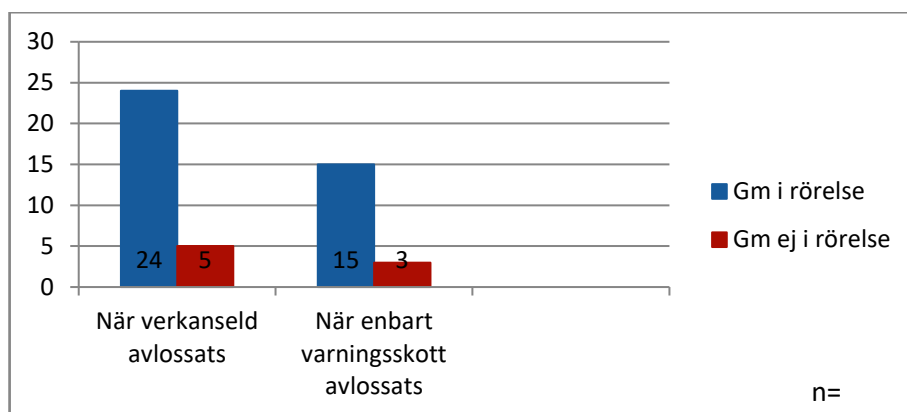

Figur 23: Uppskattat avstånd till hotet vid varningsskott eller verkanseld 2014-2021.

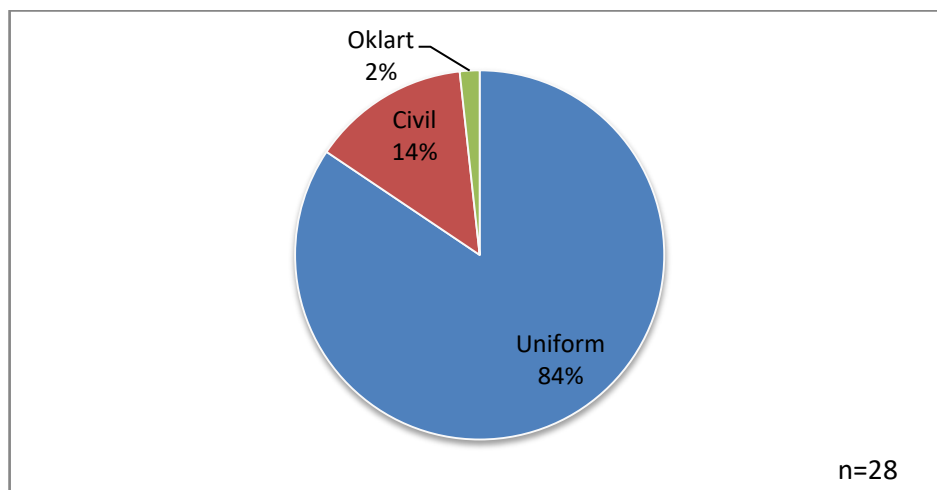
Statistiken bygger på uppgifter från de poliser som avgivit varningsskott eller verkanseld under 2014-2021 och bygger på deras bedömningar och inte exakta mätningar av avståndet.

4.11 Gärningsman i rörelse 2021

Figur 24: Om den person mot vilken polis avlossat varningsskott eller verkanseld varit i rörelse 2021. Även personer som befunnits sig i ett fordon inkluderas här. Siffrorna anger antalet skjutande poliser.

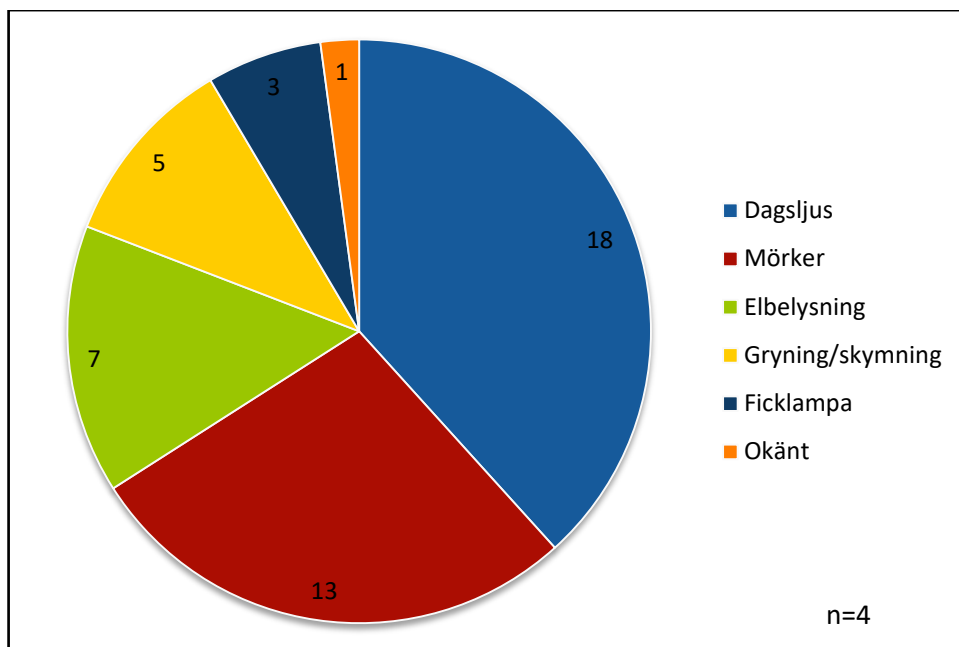
4.12 Polisens klädsel vid varningsskott eller verkanseld 2014-2021

Figur 25: Hur polis varit klädd när varningsskott eller verkanseld avlossats 2014-2021.

Poliser från yttre tjänst i uniform är i majoritet överrepresenterade i dessa skjutssituationer och de är även den verksamhetsgren som utför största antalet ingripanden.

4.13 Ljusförhållanden vid verkanseld och varningsskott 2021

Figur 26: Antal av olika uppgivna ljusförhållanden i samband med avlossat verkanseld eller varningsskott 2021.

5 Användning av OC-spray 2012-2021

OC-spray (pepparspray) infördes inom Polisen 2005. Före år 2012 fanns inget krav på inrapportering till Rikspolisstyrelsen av händelser där OC-spray använts. Uppföljning skedde i respektive polismyndighet.

Insamling av statistik över användning av OC-spray startade i februari 2012. Den stora ökningen av händelser där OC-spray använts mellan åren 2012 och 2013 kan sannolikt härledas till ökad inrapportering till Rikspolisstyrelsen.

5.1 Totalt antal inrapporterade händelser där OC-spray använts

Tabell 3: Antalet inrapporterade användningar av OC-spray 2012-2021.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal händelser	780	956	923	958	773	873	1104	1151

År	2020	2021
Antal händelser	1370	1387

6 Användning av metoder och hjälpmedel för att stoppa fordon

22 § polislagen ger under flera olika förutsättningar polisen rätt att stoppa fordon. Enligt 10 § i samma lag ges poliser rätt att när andra medel är otillräckliga använda våld för att stoppa fordonet. Närmare regler om stoppande av fordon finns i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vilka hjälpmedel som får användas för att stoppa fordon, FAP 104-1.

Innan förändringarna avseende inrapporteringsrutinen gjordes 2011 var inrapporteringen mycket sporadisk från polismyndigheterna varför endast statistik från och med år 2012 redovisas nedan. Sannolikt finns fortfarande en tämligen stor underrapportering.

Tabell 4: Antalet inrapporterade metoder för stoppande av fordon 2012-2021.

Hjälpmedel /metod	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stängning			10	14	9	5	6	11	6	10
Prejning	24	50	92	86	85	152	135	129	171	136
Spikmatta	28	34	36	39	41	43	44	36	70	32
Vägspärr			0	1	2	0	0	0	0	0
Fast hinder			2	2	0	0	0	0	0	0
Fordonsnät			0	0	0	0	0	0	0	0

Stängning är en åtgärd som syftar till att hindra fortsatt färd med ett fordon genom att polisen med hjälp av fordon under färd, stänger in det flyende fordonet mellan flera polisfordon eller mellan ett eller flera polisfordon och en annan avgränsning.

Prejning innebär att polisen vidtar en åtgärd som syftar till att hindra fortsatt färd med ett fordon genom att polisen med ett annat fordon fysiskt tränger ett flyende fordon och därigenom tvingar det att stanna. I praktiken innebär det att polisen med ett polisfordon krockar med ett flyende fordon för att stoppa förarens framfart.

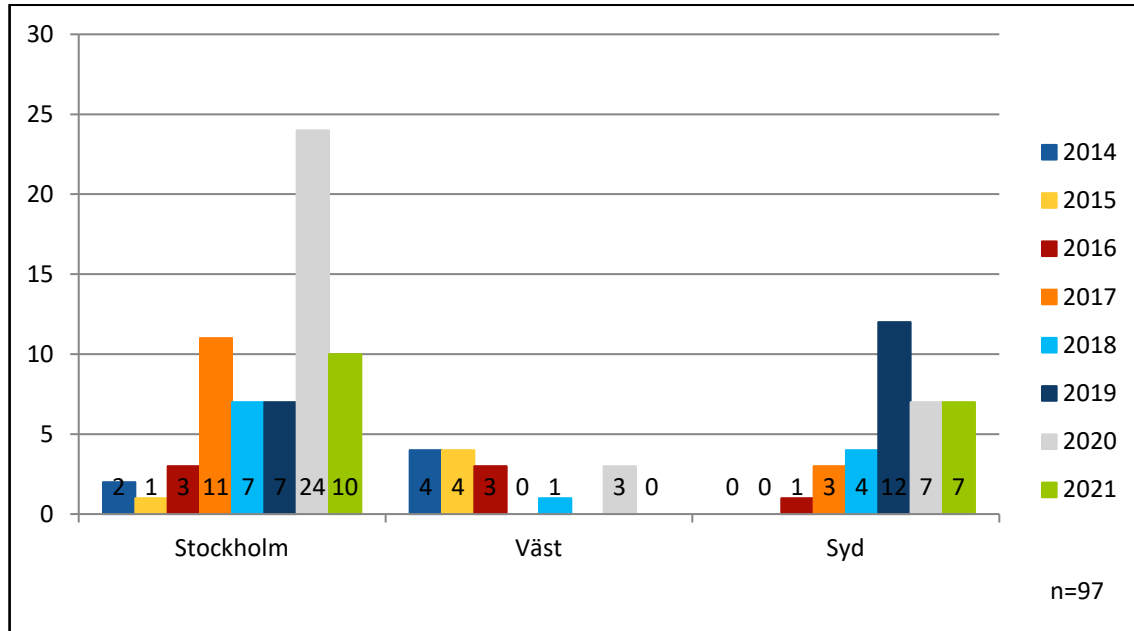
En spikmatta är en anordning som läggs ut på vägen där ett flyende fordon förväntas passera. När det flyende fordonet kör över spikmattan fastnar de ihåliga spikarna i däckets och tömmer det på luft. Luften pysar ut genom röret i spiken och tömmer däckets helt på luft. Spikmattan orsakar inte ett omedelbart stopp men försvårar avsevärt den fortsatta färden och leder i normalfallet till stopp inom ett antal hundra meter.

En vägspärr anordnas i syfte att kontrollera eller ingripa mot passerande fordon eller de som färdas i fordonet. I en vägspärr kan polisfordon ställas upp för att reducera farten på de fordon som ska stoppas och kontrolleras. I en vägspärr kan t.ex. en spikmatta användas.

Ett fast hinder utgörs av en anordning som blockerar vägen och som syftar till att hindra ett fordons fortsatta färd.

Fordonsnät är en anordning som fångar upp ett fordon i rörelse i syfte att hindra dess fortsatta färd. Fordonsnät får endast användas av den nationella insatsstyrkan.

7 Användning av distraktionsgranater 2014 - 2021

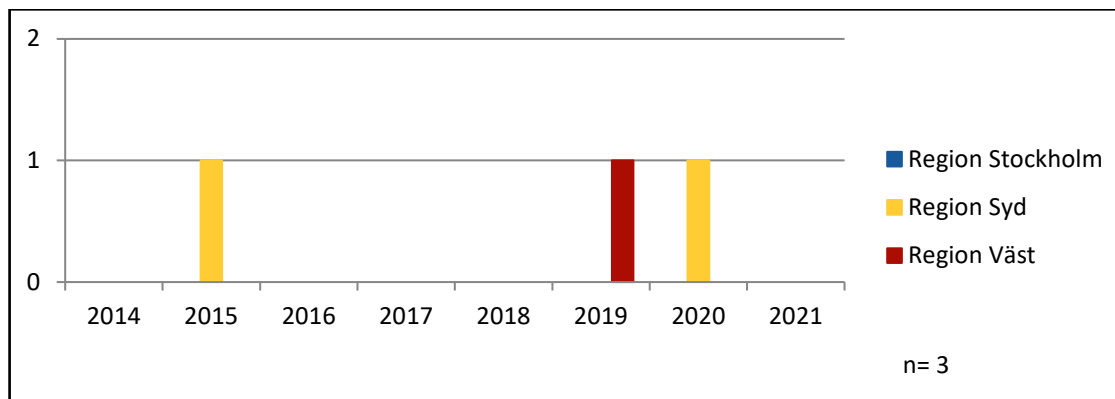

Figur 27: Antalet inrapporterade användningar av distraktionsgranat 2014-2021.

Distraktionsgranater är en anordning som med hjälp av kraftigt ljus och ljud syftar till att distrahera en gärningsman och därigenom skapa tid och möjlighet för polis att ingripa mot denne.

Distraktionsgranater får endast användas av den nationella insatsstyrkan och de regionala förstärkta insatsstyrkorna i Polisregion Stockholm, Syd och Väst

8 Användning av tårgas 2014 – 2021

Figur 28: Antalet inrapporterade användningar av tårgas 2014-2021.

Tårgas får användas vid ingripanden i farliga situationer, t.ex. när någon genom hot med vapen eller sprängmedel eller av annan anledning bedöms vara särskilt farlig och bara om den polisiära uppgiften inte kan lösas på något mindre ingripande sätt. Mot en folksamling endast vid särskilda omständigheter.

9 Statistik per polisregion och Noa avseende redovisad användning av särskilda våldshjälpmedel samt vissa metoder som används vid stoppande av fordon under 2021

Redovisningen avser antalet poliser som redovisat sin våldshjälpmedelsanvändning eller metod vid stoppande av fordon. Flera polisers användning av våldshjälpmedel kan ha skett i samma händelse.

Tabell 5: Polisregion Bergslagen.

Typ av våldshjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	6
Verkanseld mot hund	0
Varningskott	1
Betvingande	40
OC-spray	93
Prejning	16
Spikmatta	2
Stängning	1
Fast hinder	0

Tabell 6: Polisregion Mitt.

Typ av våldshjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	5
Verkanseld mot hund	3
Varningskott	1
Betvingande	49
OC-spray	182
Prejning	34
Spikmatta	6
Stängning	1
Fast hinder	0

Tabell 7: Polisregion Nord.

Typ av våldhjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	3
Verkanseld mot hund	0
Varningsskott	1
Betvingande	21
OC-spray	54
Prejning	3
Spikmatta	2
Stängning	1
Fast hinder	0

Tabell 8: Polisregion Stockholm.

Typ av våldhjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	1
Verkanseld mot hund	0
Varningsskott	5
Betvingande	123
OC-spray	337
Prejning	25
Spikmatta	5
Stängning	4
Tårgas	0
Distaktionsgranat	10
Fast hinder	0

Tabell 9: Polisregion Syd.

Typ av våldhjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	4
Verkanseld mot hund	0
Varningsskott	3
Betvingande	101
OC-spray	322
Prejning	21
Spikmatta	1
Stängning	1
Tårgas	0
Distaktionsgranat	7
Fast hinder	0

Tabell 10: Polisregion Väst.

Typ av våldhjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	3
Verkanseld mot hund	0
Varningsskott	4
Betvingande	50
OC-spray	194
Prejning	25
Spikmatta	5
Stängning	0
Tårgas	0
Distraktionsgranat	0
Fast hinder	0

Tabell 11: Polisregion Öst.

Typ av våldhjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	6
Verkanseld mot hund	0
Varningsskott	3
Betvingande	88
OC-spray	205
Prejning	12
Spikmatta	11
Stängning	2
Fast hinder	0

Tabell 12: Nationella operativa avdelningen.

Typ av våldhjälpmedelsanvändning eller metod	Antal poliser
Verkanseld	0
Verkanseld mot hund	0
Varningsskott	0
Betvingande	0
OC-spray	0
Prejning	0
Spikmatta	0
Stängning	0
Fordonsnät	0
Fast hinder	0
Tårgas	0
Distraktionsgranat	0

10 Elchockvapen

Den 7 maj 2021 beslutade Polismyndigheten om införande av elchockvapen som ett särskilt våldshjälpmedel i Polismyndighetens verksamhet. Beslutet gäller från den 1 januari 2022. Från den 1 januari 2018 har en försöksverksamhet med elchockvapen bedrivits och utvärderats. Utvärderingen av försöksverksamheten genomfördes av Umeå universitet på uppdrag av Polismyndigheten. Försöksverksamheten har bedrivits i 5 polisregioner samt nationella insatsstyrkan men i liten omfattning. Det kan ha rört sig om en specifik grupp, sektion eller enhet i en polisregion som utbildats och utrustats med elchockvapen under försöksverksamheten. Införandeperioden omfattas till 31 december 2024. Elchockvapen regleras i Polismyndighetens föreskrift FAP 104-7 (PMFS 2021:4).

Fyra olika användningsområden av elchockvapen ska rapporteras in till Noa/UC Stockholm. Dessa är.

1. Betvingande laser som innebär att vapnet aktiveras och därigenom tänds två laser punkter upp vilka när vapnet riktas mot en person, indikerar var pilarna som skjuts ut vid avfyrning kommer att träffa.
2. Betvingande ARC, vilket innebär att polisen aktiverar en funktion där elektricitet flödar mellan två poler på vapnets framkant vilket ger ifrån sig både en ljusbåge och ett knastrande ljud. Dessa två användningsområden används för att varna att vapnet kan komma att användas om inte personen som ingripandet avser avbryter ett eventuellt brottsligt beteende och åtföljer polismannens uppmaningar. Ingen av dessa två användningsområden innebär smärta eller skada på någon person.
3. Drivstöt, innebär att vapnet trycks mot en kroppsdel på den person som ingripandet avser och att nyss nämnda ARC-funktion aktiveras. Ström leds då in i personens muskulatur vilket tillfogar tillfällig smärta.
4. Avfyrning, innebär att vapnet, som är utrustat med två kassetter innehållande två pilar med koppartrådar med ett par meters räckvidd, skjuts iväg mot den person som man avfyrar vapnet mot. Vid träff så fastnar pilarna på personen och en strömkrets sluts under ett antal sekunder som innebär att de notoriska nervsignalerna i musklerna störs ut.

Statistik för användning av elchockvapen under 2021 avser drivstöt och avfyrning och omfattar de lokalpolisområden, enhet, sektion eller grupp som utbildades och utrustades under försöksverksamheten. Redovisningen avser antal avfyrningar och drivstötar som rapporterats till UC Stockholm. Flera av dessa kan ha använts vid samma händelse.

Tabell 13: ECV användning under 2021 avseende antal avfyrningar eller drivstötar.

Polisregion	Lpo/Enhet/Sektion/Grupp	Avfyrning – antal	Drivstöt – antal
Stockholm	Handräckningsgrupp PO Syd	2	4
Stockholm	Regional förstärkt insatsstyrka	13	10
Stockholm	Lpo Södermalm	24	26
Stockholm	Lpo Vällingby	7	12
Syd	Lpo Västervik	5	0
Syd	Regional förstärkt insatsstyrka	8	4
Nord	Lpo Piteå/Älvdal	1	1
Väst	Lpo Borås	22	18
Väst	Regional förstärkt insatsstyrka	9	1
Öst	Regional insatsstyrka	3	0
Noa	Nationella insatsstyrkan	0	0